

УДК 378.3

JEL H52, I22, J24

DOI 10.32782/2786-8273/2025-9-17

Писарчук О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6674-9223>

Oksana Pysarchuk

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВІДСТРОЧЕНИЙ ВПЛИВ НА ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

FINANCING HIGHER EDUCATION: DELAYED IMPACT ON HUMAN CAPITAL

Анотація. У статті досліджено проблему структурної та часової віддаленості між моментом фінансування вищої освіти та моментом реалізації ефектів у вигляді формування та економічної активізації людського капіталу. Мета дослідження полягає у розробці концептуальної моделі оцінки пролонгованого впливу інвестицій в вищу освіту з урахуванням багатоступеневих причинно-наслідкових зв'язків, часових лагів та інституційного опосередкування. Методологічну основу становлять принципи причинно-орієнтованого аналізу, панельного моделювання з відкладеними змінними, а також елементи структурного моделювання з урахуванням зовнішніх факторів. В роботі здійснено формалізацію множинних механізмів пролонгованого впливу від інвестицій через якість освітнього середовища та інституційний контекст, до регіонального утримання кадрів, міжпоколіннєвої мобільності й інноваційної активності. Це дозволило розробити концептуальну модель модульного типу, щодо оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту, що дозволяє ідентифікувати відкладений ефект, мінімізувати ризики освітньої інерції та сформувати стратегії підвищення ефективності фінансових рішень. Запропоновано інструментальну платформу для підтримки стратегічного прогнозування та довгострокового планування у сфері фінансування вищої освіти.

Ключові слова: фінансування освіти; вища освіта; людський капітал; відтермінований ефект; структурна віддаленість; міжрегіональні диспропорції; динамічне моделювання.

Abstract. Introduction. The paper raises the problem of identifying the prolonged effect of financing higher education in the context of human capital formation, which is manifested not in short-term educational indicators, but in the long term – through changes in productive characteristics, innovation potential and social mobility of the population. The emphasis is placed on the structural complexity and temporal inertia of causal relationships, which complicates the empirical evaluation of the effectiveness of educational policies and the justification of public investment decisions. The purpose of the study is to conceptualize the mechanisms of the prolonged impact of higher education funding on human capital parameters, to formalize the temporal logic of these relationships, and to create a theoretical and analytical framework for building a tool for quantifying the delayed educational effect. The methodological design of the study is based on a combination of a systematic approach, logical and structural analysis, tools for dynamic modeling with lags (distributed lag models), regression panel analysis and simulation forecasting of long-term socio-economic effects of investment in education. The methods of decomposition of the components of the mechanisms of human capital formation through the educational environment, cognitive level and regional integration are applied. **Results.** It is found that financial support for higher education has a complex and multi-stage impact that cannot be reduced to a linear cost-benefit relationship. The analytical concept of structural remoteness is proposed, which takes into account the time prolongation of effects, institutional inertia of educational systems, as well as the indirect nature of the formation of individual educational potential. A multi-level logical and functional model of the relationships between investment volumes, mechanisms of educational implementation and socio-economic results that appear in the lag period of 3–7 years is developed. **Conclusion.** As a result, the necessity of transition to a new model of strategic planning in the field of higher education is substantiated, in which funding will be considered not as a budgetary expenditure, but as a long-term investment with a delayed effect. Indicative directions for the formation of a state system for monitoring the long-term effectiveness of educational investments and recommendations for the institutionalization of models for forecasting the effectiveness of higher education financing in the regional dimension are proposed.

Keywords: education funding; higher education; human capital; delayed effect; structural lag; regional disparities; dynamic modelling.

Постановка проблеми. Однією з найменш очевидних, але надзвичайно вагомих характеристик механізму формування людського капіталу через систему вищої освіти є так звана структурна віддаленість між моментом здійснення інвестування, фінансування освітнього процесу та інституції та моментом фактичної реалізації сформованого капіталу в економічному, соціальному чи інноваційному просторі. Ця віддаленість має як часовий, так і змістовий вимір, що ускладнює безпосередню

ідентифікацію причинно-наслідкових зв'язків між фінансовими витратами на освіту та кінцевими ефектами у вигляді зростання продуктивності, зайнятості чи національного добробуту. У часовому аспекті вбачається, що ефект від інвестицій у вищу освіту є відтермінованим, інерційним та розподіленим у часі. Кошти, які спрямовані в поточний момент часу на фінансування університетської інфраструктури, стипендій або підвищення якості освітнього контенту, трансформуються в

соціально-економічний результат не миттєво, а впродовж 5–10 років після завершення навчання, працевлаштування, набуття досвіду та професійного становлення випускника. Таким чином, у момент оцінки ефективності фінансових рішень їхній фактичний результат може ще не проявитись або бути розмитим у загальному масиві макроекономічних тенденцій. У змістовому або структурному аспекті зазначена віддаленість означає, що результативність освітнього фінансування опосередковується низкою інституційних фільтрів і медіаційних механізмів, в тому числі якістю управління в ЗВО, здатністю адаптуватися до ринку праці, участю в інноваційних мережах, наявністю кар'єрних траєкторій у регіоні тощо. Тобто, фінансування саме по собі, як факт, не гарантує зростання людського капіталу, його ефективність залежить від того, яким чином і через які канали в подальшому буде відбуватись реалізація цього людського капіталу.

В результаті подвійної віддаленості у часі та структурі виникає проблема розриву між політичним циклом ухвалення рішень і часовим горизонтом, на якому проявляються результати цих рішень. Зокрема, політики, орієнтовані на короткотермінову ефективність, можуть недооцінювати або навіть ігнорувати важливість інвестування у вищу освіту, оскільки її результати не вписуються у межі їхньої виборчої або управлінської відповідальності. Це, у свою чергу, породжує інституційну волатильність у фінансуванні освіти, яка шкодить її системному розвитку.

Висока складність виокремлення ефекту якості саме вищої освіти з-поміж множини факторів, що впливають на продуктивність праці чи рівень доходу, значно ускладнює точну економетричну оцінку впливу фінансування та наслідків недофінансування вищої освіти. Ефект людського капіталу є інтегральним, мультифакторним і часозалежним, тому потребує застосування складних моделей з відкладеними змінними (lag variables), панельними даними та кумулятивними коефіцієнтами впливу, що не завжди є доступним для державного моніторингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика щодо формування людського капіталу, місця вищої освіти в процесі формування людського капіталу попадає в коло наукових інтересів українських та закордонних науковців. Так, в роботі Грузд М. [8] проводить дослідження впливу людського капіталу на розвиток можливостей територіальних одиниць та на стратегічний потенціал розвитку регіонів. В регіональному контексті розглядають ефективність вищої освіти в дослідженні Назарко С.О. [2]. В своєму дослідженні особливу увагу автор приділяє дослідженню взаємодії системи вищої освіти та ринку праці на регіональному рівні. А також, в дослідженні [5] Степура Т. здійснює аналіз та оцінку освітньо-інтелектуальної компоненти в контексті регіонального розвитку. Слід зауважити що проблематика розвитку людського капіталу має глобальний характер, про що свідчать дослідження, які проводять під егідою світового банку [4]. Аналогічно питання щодо майбутнього вищої освіти, її напрямів розвитку опікуються світові інституції, такі як ЮНЕСКО [13], ОЕСР [10, 11]. Питання фінансування системи вищої освіти та її удосконалення присвячено цикл праць Лондара С.Л. [1]. Однак, незважаючи на широке коло питань, які охоплюють проведені дослі-

дження, поза увагою науковців залишаються питання щодо оцінки обсягів та достатності фінансування вищої освіти на формування людського капіталу, особливо в контексті дослідження такого впливу у віддаленій перспективі, з часовим лагом. Саме оцінка відтермінованого ефекту таких інвестицій, які спрямовують у вищу освіту є актуальним та потребує подальших досліджень.

Мета статті полягає в розробці концептуальної моделі оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту, яка систематизує багатогранні причинно-наслідкові взаємозв'язки між фінансуванням, інституційними медіаційними механізмами, довгостроковими соціально-економічними наслідками формування людського капіталу.

Дослідження спрямоване на створення інструментальної основи для емпіричної верифікації, прогнозування та обґрунтування стратегічної освітньої політики з урахуванням часових лагів, інституційної інерції та регіональних асиметрій, які зумовлено часовою та структурною віддаленістю між моментом інвестування та отриманням ефектів та результатів від інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з напрямків вирішення поставленої проблематики стає розробка методології оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту, яка спрямована на формування інструментальної основи для виявлення, вимірювання та інтерпретації довгострокового впливу фінансування вищої освіти на формування людського капіталу, його реалізацію в економічній, соціальній і інноваційній площинах, із урахуванням часових лагів, інституційної інерції та регіональних відмінностей.

Специфічною особливістю системи оцінювання ефективності освітньої діяльності та ефективності її фінансування є наявність складних багатоступеневих взаємозалежностей, так званих пролонгованих причинно-наслідкових зв'язків. Порушеність прямої лінійності між категоріями «витрати» та «результати» ускладнюють емпіричну ідентифікацію ефективності освітньої політики. Серед таких багаторівневих зв'язків доцільно виокремити деякі з них.

Зв'язок «фінансування» – «якість освітнього середовища» – «рівень компетенцій випускника». Цей зв'язок охоплює кілька фаз. По-перше, інвестиції у вищу освіту потребують часу для їх матеріального втілення через закупівлю обладнання, модернізацію лабораторій, підвищення кваліфікації викладачів, тощо. По-друге, покращення якості навчального середовища не призводить до миттєвих змін у результативності навчання. Студенти, які навчаються за оновленими програмами, лише через кілька років виходять на ринок праці та мають можливість втілити набуті компетенції [14]. Поряд з цим, важливим стає і готовність до оновлення та сучасний рівень як ринку праці в цілому, так і конкретного робочого місця випускника. По-третє, рівень реально засвоєних компетенцій залежить не лише від витрат, але й від педагогічної методики, мотивації студентів та їх соціального середовища. Таким чином, проміжок між фінансуванням і появою кваліфікованого фахівця є щонайменше 3–5 років, що унеможливорює швидке оцінювання впливу політики.

Наступний багаторівневий зв'язок, це «фінансування» – «структурна модернізація ЗВО» – «інноваційна поведінка випускника». Даний зв'язок передбачає, що

інвестиції у ЗВО мають довготривалий ефект, адже нові наукові лабораторії, платформи, інкубатори стартапів не дають миттєвої інноваційної віддачі. Інноваційна поведінка формується поступово, через занурення у відповідне академічне середовище, більш того не всі 100 % здобувачів освіти, які попадають в таке середовище, здатні до продукування інноваційного результату. Маємо констатувати, що є частка людей, які за своїми психоемоційними характеристиками здатні до продукування креативних ідей, до інноваційного мислення, а є певна частка людей, які є чудовими виконавцями, які на високому рівні професійно виконують певні задачі, але вони не здатні до інноваційного результату. У реальному секторі економіки ефект проявляється лише тоді, коли випускники починають реалізовувати свої ідеї, що зазвичай відбувається через 5–7 років після завершення навчання. У результаті, освітній вплив на інноваційний потенціал регіону чи країни має виключно відтермінований характер.

Зв'язок, що поєднує «фінансування» – «соціальна мобільність» – «міжпоколіннева передача людського капіталу». розкриває як фінансування вищої освіти впливає не лише на поточне покоління студентів, а й на формування моделей поведінки, які через міжпоколіннєву трансмісію впливають на освітні стратегії сімей, на формування традицій, свідомості. Це активує культурний капітал, що сприяє довгостроковому зростанню якості людського потенціалу в конкретних регіонах [9]. Однак. Наведений тип зв'язку є одним з найінерційніших від моменту інвестування до соціальної трансформації може пройти понад 10 років, що практично унеможливує його відслідковування без складних когорто-панельних досліджень.

Зв'язок, «фінансування» – «локальна привабливість ЗВО» – «регіональне утримання кадрів» показує, що

фінансування не лише покращує освітні показники, а й впливає на територіальну мобільність. ЗВО, який має стабільне потужне фінансування стає певним важелем утримання людського капіталу в регіоні. У випадку зворотної ситуації, коли ЗВО має хронічне недофінансування, нестабільне фінансування, це призводить до відтоку талановитої молоді, деградації локального інтелектуального середовища регіону [7]. Такий ефект проявляється не відразу, а накопичується з роками, формуючи стійкі регіональні асиметрії у якості людського капіталу.

Ще один з багаторівневих зв'язків стає «фінансування» – «довіра до інституції освіти» – «вибір освітньої траєкторії молоддю». У цьому випадку інвестиції формують інституційну репутацію та довіру до освіти як соціального ліфта, що впливає на вибір молоді між освітою в регіоні та еміграцією або альтернативою як неформальна зайнятість [12]. Оскільки саме цей багаторівневий зв'язок зумовлює рівень освітніх очікувань у підлітковому віці, що формуються раніше, ніж проявляється результат. Також, він впливає на готовність зовнішніх стейкхолдерів, представників реального сектору економіки інвестувати в освіту. Такий зв'язок набуває особливої значущості у країнах, де брак стабільного фінансування демотивує освітній вибір.

Наведений оглядовий аналіз пролонгованих причинно-наслідкових зв'язків демонструє, що оцінка ефективності освітніх політик не може ґрунтуватися на короткострокових метриках. Вона вимагає побудови динамічних моделей, що враховують часові лаги, інституційні опосередкування і поведінкові реакції. Без урахування цих зв'язків існує ризик хибних висновків про неефективність інвестицій в освіту, які насправді мають відкладений, але високорентабельний соціально-економічний ефект.

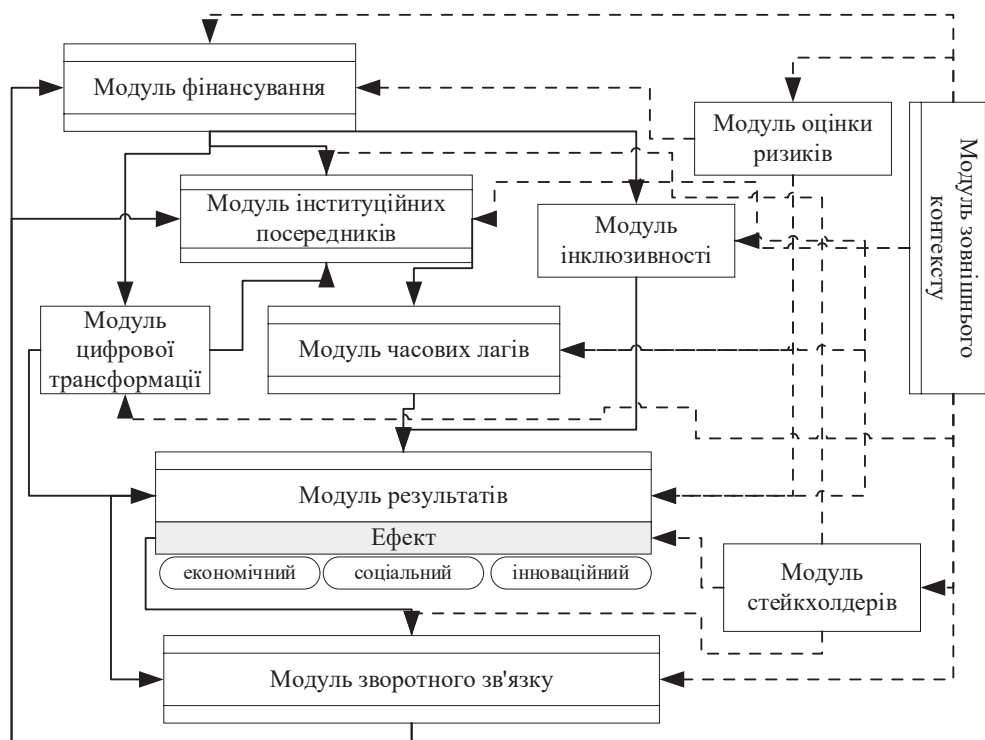

Рис. 1. Концептуальна модель оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту

Джерело: авторська розробка

Розроблена концептуальна модель оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту, є інтегральною теоретичною конструкцією, що систематизує багатогранні причинно-наслідкові взаємозв'язки між фінансовими вкладеннями, інституційними медіаційними механізмами та довгостроковими соціально-економічними наслідками формування людського капіталу. Модель спрямована на подолання аналітичної складності, зумовленої структурною та часовою віддаленістю між моментом інвестування та реалізацією його ефектів, а також на забезпечення інструментальної основи для емпіричної верифікації та стратегічного прогнозування в освітній політиці. (рис. 1).

Модель включає шість основних модулів, кожен з яких виконує специфічну функцію в процесі трансформації фінансових ресурсів у соціально-економічні результати, а також чотири додаткові модулі, що розширюють її аналітичний потенціал.

Модуль фінансування виступає вихідною точкою, акумулюючи фінансові потоки, бюджетні асигнування, приватні інвестиції, грантові кошти, та визначаючи їх обсяг, структуру й цільову спрямованість. Він формує ресурсну базу для подальшої трансформації через інституційні канали.

Модуль інституційних посередників відображає інституційні механізми, що опосередковують конверсію фінансових ресурсів у освітні продукти. До них належать якості управління ЗВО, міжсекторна кооперація, модернізація навчальних програм та інфраструктури. Модуль є критичним для забезпечення ефективності трансляції інвестицій у якісні освітні результати.

Модуль часових лагів моделює темпоральну динаміку, враховуючи інерційність і відтермінування ефектів інвестицій. Він ідентифікує коротко-, середньо- та довгострокові горизонти (1–3, 3–7, 7–15 років), що дозволяє кількісно оцінити кумулятивний вплив фінансування через часові затримки.

Модуль результатів призначений для агрегації кінцевих ефектів, які проявляються у вигляді економічної продуктивності, а саме, зростання ВВП, доходів випускників, соціальної мобільності через зменшення нерівності, міжпоколіннєва передача капіталу, тощо, та інноваційного потенціалу. Він є ключовим для оцінки рентабельності освітніх інвестицій.

Модуль зовнішнього контексту враховує екзогенні фактори, такі як регіональні економічні асиметрії, глобальні технологічні тренди автоматизація, цифрова трансформація та демографічні зрушення. Він виконує коригуючу функцію, адаптуючи модель до специфічних умов реалізації людського капіталу.

І обов'язковим є модуль зворотного зв'язку, який забезпечує рефлексивність моделі, аналізуючи результати та генеруючи рекомендації для оптимізації фінансування й інституційних практик. Він сприяє ітеративному вдосконаленню політики через залучення даних від стейкхолдерів та моніторинг довгострокових ефектів.

З метою підвищення аналітичної глибини та адаптивності моделі до сучасних викликів вважаємо доцільним включення чотирьох додаткових модулів, а саме оцінки ризиків, цифрової трансформації, стейкхолдерів, інклюзивності.

Через оцінку ризиків відбувається ідентифікація факторів, що можуть послабити відтермінований ефект,

зокрема еміграцію кваліфікованих кадрів [3], неефективне адміністрування ресурсів чи невідповідність освітніх програм ринковим потребам. Це сприяє розробці превентивних стратегій для мінімізації втрат. Відображаючи глобальний зсув до цифрової економіки, відповідний модуль акцентує на ролі інвестицій у цифрову інфраструктуру EdTech, лабораторії AI, онлайн-навчання, як каталізатора формування конкурентоспроможних компетенцій [6]. Він інтегрує цифрові технології як ключовий медіаційний фактор. Інтеграція модулю стейкхолдерів сприяє гармонізації цілей між секторами, підвищуючи ефективність реалізації людського капіталу. Урахування інтересів та взаємодію ключових акторів ЗВО, бізнес, уряд, студенти, забезпечує інклюзивність і багатоперспективність у процесі оцінки. Модуль інклюзивності фокусується на соціально вразливих групах сільська молодь, етнічні меншини, особи з особливими потребами, цей модуль оцінює внесок фінансування в забезпечення рівного доступу до освіти та його вплив на соціальну справедливості і суспільну згуртованість.

Запропонована модель вирізняється своєю системністю та гнучкістю, дозволяючи враховувати як ендогенні, так і екзогенні детермінанти відтермінованого ефекту. Інтеграція додаткових модулів забезпечує відповідність моделі сучасним викликам, таким як технологічна турбулентність і соціальна нерівність. Модель може бути адаптована до різних контекстів від регіональних освітніх систем до глобальних ринків праці.

Підсумовуючи опис запропонованої моделі, можна зазначити наступне, що фінансування виступає ініціатором, надаючи ресурси інституційним посередникам і модулям цифрової трансформації та інклюзивності. Інституційні посередники трансформують ці ресурси в освітні продукти [9], які через часові лаги конвертуються в результати. Зовнішній контекст коригує всі етапи, враховуючи екзогенні фактори, тоді як модуль оцінки ризиків забезпечує стійкість моделі до потенційних загроз. Модуль стейкхолдерів посилює інтерактивність, інтегруючи відгуки від зацікавлених сторін. Зворотний зв'язок замикає цикл, пропонуючи ітеративні корективи для фінансування та інституційних практик, що забезпечує адаптивність моделі до динамічних умов.

Висновки. Структурна віддаленість між моментом фінансування та моментом реалізації людського капіталу є ключовою аналітичною проблемою освітньої політики, що унеможлиблює спрощене оцінювання ефективності бюджетних рішень. Вона вимагає формування довгострокових стратегій, складних прогнозних моделей та інституційної пам'яті, що здатна витримувати зміну урядових пріоритетів і політичного циклу. В роботі запропонована концептуальна модель оцінки відтермінованого ефекту інвестицій у вищу освіту, яка є інноваційним інструментом для аналізу відкладеного ефекту інвестицій у вищу освіту, що поєднує теоретичну глибину з практичною застосовністю. Її модульна архітектура та акцент на ризики, цифровізацію, інклюзивність і стейкхолдерів забезпечують всебічний підхід до оцінки людського капіталу. Модель створює підґрунтя для подальших емпіричних досліджень і може бути адаптована для підтримки стратегічного планування в освітній політиці, сприяючи підвищенню соціально-економічної ефективності інвестицій у вищу освіту.

Бібліографічний список:

1. Лондар С. Л. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування : монографія. ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. 274 с. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/finansuvannya-osviti-2021.pdf>
2. Назарко С. О. Ефективність регіональної вищої освіти як виду економічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6952>; DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.3.38>
3. Серікова О. Розвиток вищої освіти як критерій постіндустріального суспільства: стан в Україні внаслідок війни. *Український економічний часопис*. 2025. № 8. С. 128–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-22>
4. Світовий банк. Проект людського капіталу. World Bank Group. URL: <https://worldbank.org/en/publication/human-capital>
5. Степура Т. Регіональна диференціація розвитку освітньо-інтелектуальної компоненти людського потенціалу України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. № 2(17). С. 8–19. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.17.8-19>
6. ANGEL, Academic. Global Education Digest 2023. URL: https://angel-network.net/Digest_2023
7. de Wit H., Altbach P.G. Higher Education as a Global Reality. In: Teixeira, P.N., Shin, J.C. (eds) *The International Encyclopedia of Higher Education Systems and Institutions*. Springer, Dordrecht. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-017-8905-9_213
8. Gruzd M. (2019). Estimate of synthesized capital application in regional development strategy formation. *Development Management*, 18(2), 8–16. DOI: [http://doi.org/10.21511/dm.17\(2\).2019.02](http://doi.org/10.21511/dm.17(2).2019.02)
9. Limeng Wu, Jing Fang, How higher education affects corporate human capital investment: Based on Upper Echelons Theory. *Finance Research Letters*. 2024. Volume 69, Part A. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106019>
10. ОЕСР Проект Майбутнє освіти та навичок 2030/2040. ОЕСР 2024. URL: <https://www.oecd.org/en/about/projects/future-of-education-and-skills-2030.html>
11. ОЕСР The future of education and skills. Education 2030 ОЕСР 2018. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
12. Reinders S, Dekker M, Falisse J-B. Inequalities in higher education in low- and middle-income countries: A scoping review of the literature. *Dev Policy Rev*. 2021; №39: P. 865–889. DOI: <https://doi.org/10.1111/dpr.12535>
13. UNESCO. Global Education Monitoring Report: Non-State Actors in Education. UNESCO 2022. URL: <https://unesco.org/gem-report/en/non-state-actors>
14. Yong Zhang, Daizheng Jia, The impact of inclusive finance and education investment on new quality productivity: The nonlinear mediating effect of education development. *Finance Research Letters*. 2025. Volume 77. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.107065>

References:

1. Londar S. L. (2021) Udoskonalennia finansuvannia systemy osvity Ukrainy yak peredumova uspishnoho reformuvannia [Improving the financing of Ukraine's education system as a prerequisite for successful reform]: monohrafiia. DNU "Instytut osvitoi analityky". Kyiv, 274 s. Available at: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/finansuvannya-osviti-2021.pdf>
2. Nazarko S. O. (2019) Efektyvnist rehionalnoi vyshchoi osvity yak vydu ekonomichnoi diialnosti [Efficiency of regional higher education as a type of economic activity]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.3.38>
3. Serikova O. (2025). Development of higher education as a criterion of post-industrial society: the situation in Ukraine as a result of the war. *Ukrainian Economic Journal*, (8), 128–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-22>
4. World Bank (2020) Human Capital Project. World Bank Group. Available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/human-capital>
5. Stepura T. (2021). Rehionalna dyferentsiatsiia rozvytku osvitno-intelektualnoi komponenty liudskoho potentsialu Ukrainy. [Regional differentiation of the development of the educational and intellectual component of the human potential of Ukraine] *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, № 2(17), 8–19. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.17.8-19>
6. ANGEL, Academic. (2023). Global Education Digest 2023. URL : https://angel-network.net/Digest_2023
7. de Wit H., Altbach P.G. Higher Education as a Global Reality. In: Teixeira, P.N., Shin, J.C. (eds) *The International Encyclopedia of Higher Education Systems and Institutions*. Springer, Dordrecht. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-017-8905-9_213
8. Gruzd M. (2019). Estimate of synthesized capital application in regional development strategy formation. *Development Management*, 18(2), 8–16. DOI: [http://doi.org/10.21511/dm.17\(2\).2019.02](http://doi.org/10.21511/dm.17(2).2019.02)
9. Limeng Wu, Jing Fang, (2024) How higher education affects corporate human capital investment: Based on Upper Echelons Theory. *Finance Research Letters*. Volume 69, Part A, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106019>.
10. OECD (2024) Future of Education and Skills 2030/2040 ОЕСР. Available at: <https://oecd.org/en/about/projects/future-of-education-and-skills-2030.html>
11. 11 ОЕСР The future of education and skills. Education 2030 ОЕСР 2018. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
12. Reinders S, Dekker M, Falisse J-B. (2021) Inequalities in higher education in low- and middle-income countries: A scoping review of the literature. *Dev Policy Rev*. № 39: PP. 865–889. DOI: <https://doi.org/10.1111/dpr.12535>
13. UNESCO (2022). Global Education Monitoring Report: Non-State Actors in Education. UNESCO. Available at: <https://unesco.org/gem-report/en/non-state-actors>
14. Yong Zhang, Daizheng Jia (2025) The impact of inclusive finance and education investment on new quality productivity: The nonlinear mediating effect of education development. *Finance Research Letters*. Volume 77. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.107065>

Стаття надійшла до редакції 12.04.2025